

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди**

Факультет іноземної філології

*До 300-річчя з Дня народження
Григорія Савича Сковороди*

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІНОЗЕМНОЇ
ФІЛОЛОГІЇ І ЛІНГВОДИДАКТИКИ**

**Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти
факультету іноземної філології
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди**

Випуск 4

Електронне видання

Харків – 2022

УДК 81'243
ББК 81.2
А 43

Редакційна колегія:

Подуфалова Т. В., канд. філол. наук, доцент, доц. каф. практики англ. усного і писемного мовлення, координатор з наук. роботи ф-ту іноземної філології (**головний редактор**); **Невська Ю. В.**, канд. філол. наук, доцент, доц. каф. англ. фонетики і граматики (**заст. головного редактора, відп. секретар**); **Князь Г. О.**, канд. філол. наук, доцент, декан ф-ту іноземної філології; **Кононова Ж. О.**, канд. філол. наук, доцент, доц. каф. англ. філології; **Кошечкіна Т. М.**, канд. пед. наук, доцент, доц. каф. нім. і романської філології; **Левченко Я. Е.**, докт. пед. наук, професор, проф. каф. англ. філології; **Перевозчикова К. А.**, голова СНТ ф-ту іноземної філології.

А 43 Актуальні проблеми іноземної філології і лінгводидактики [Електронне видання]: Збірник наукових статей здобувачів вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2022. Вип. 4. 359 с.

У збірнику представлено наукові статті здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету іноземної філології Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди, присвячені актуальним проблемам іноземної філології та методики навчання іноземних мов.

Для науковців, викладачів, аспірантів і студентів філологічних факультетів закладів вищої освіти.

УДК 81'243
ББК 81.2

Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 11 від 16.11.2022 р.)

© Харківський національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2022

ЗМІСТ

<i>Абазіна Людмила.</i> Вербалізація гендерної інформації оцінними англійськими фразеологізмами	8
<i>Акопян Арміне.</i> Образ щастя в англomовному пісенному дискурсі	12
<i>Акульшин Михайло.</i> Антиутопія постмодерну Джуліана Барнса «Історія світу в 10 ½ розділах»	16
<i>Асланова Натаван.</i> Семантико-стилістичні особливості використання кольоративів у романі Дж. К. Роулінг «Гаррі Поттер і філософський камінь»	19
<i>Байко Владислав.</i> Лексико-семантичне поле “DIFFERENT” як ієрархічна структура	24
<i>Баранова Діана.</i> Сучасні підходи до методики навчання школярів реферуванню	28
<i>Безгіна Марія.</i> Я-нарратив як інструмент конструювання ідентичності у британському драматичному дискурсі XVII сторіччя	31
<i>Белевцова Марина.</i> Розвиток інтеркультурної компетентності на уроках німецької мови у 5-11 класах	35
<i>Бикова Яна.</i> Структурні моделі та способи творення прізвиськ президентів США	38
<i>Бирька Наталія.</i> Постмодерністська концепція двох світів у казках Роальда Дала	43
<i>Борідченко Юлія.</i> Епістемічна модальність у сучасному мовознавстві	47
<i>Vutko, Olena.</i> Genre and Stylistic Features of Terry Pratchett’s Prose	52
<i>Васильєва Світлана.</i> Вербалізація лінгвокультурного концепту POLLUTION у сучасних британських газетах: понятійний аспект	56
<i>Вівич Кристина.</i> Фразеологія як лінгвістична наука. Класифікація фразеологічних одиниць	62
<i>Гаджиєва Айсель.</i> Екологічний аспект сучасної англійської літератури для дітей	66
<i>Гасанова Гюльшад Джамал кизи.</i> Специфіка прояву політичної чужорідності в політичному дискурсі Великобританії	69
<i>Горюк Ярина.</i> Концепти «ВОГОНЬ» і «ВОДА» як складова мовної картини світу англійської мови	72
<i>Гребінник Альона.</i> Хронотопічна організація роману Ф. Діка «Людина у високому замку»	77
<i>Григор’єва Любов.</i> Алгоритм створення вебквесту для формування англomовних граматичних навичок учнів основної школи	82

РОЗВИТОК ІНТЕРКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НА УРОКАХ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ У 5-11 КЛАСАХ

Марина БЕЛЕВЦОВА

Науковий керівник – кандидат педагогічних наук, доцент Ю. О. Пивовар

У статті розглянуто питання формування інтеркультурної компетентності як необхідного фактору у здійсненні комунікації між представниками різних культур. Розкрито зміст поняття «інтеркультурної компетентності» та проаналізовано проблемні питання її формування. Обґрунтовано актуальність поняття «інтеркультурна компетентність», представлено погляди західних науковців, щодо її суті.

Ключові слова: міжкультурно-компетентна особа, інтеркультурна компетентність, міжкультурна комунікація, стандарти освіти, досягнення учнів, якість навчання.

The article considers the issue of intercultural competence formation as a necessary factor in communication between representatives of different cultures. The content of the “intercultural competence” concept has been revealed and the problematic issues of its formation have been analyzed. The relevance of the concept of “intercultural competence” has been substantiated and the views of Western scientists on its essence have been presented.

Key words: *interculturally competent person, intercultural competence, intercultural communication, educational standards, student achievement, quality of education.*

У ХХІ столітті суспільство переживає швидкі економічні, політичні, соціальні та культурні зміни. Зв'язки між різними країнами, націями та культурними групами стають інтенсивнішими. Для окремої культурної спільноти, але й для кожної людини постає питання: з одного боку зберегти власну культурну ідентичність, з іншого — адаптуватися до нових культурних контекстів. Щоб зберегти власну культуру та успішно інтегруватися в інших, етнічні чи соціальні спільноти повинні розвивати інтеркультурну компетентність.

Однією з найважливіших цілей сучасного уроку іноземних мов і одне з найскладніших завдань вчителів є розвиток інтеркультурної компетентності. Викладання іноземних мов в Україні завжди зазнавало постійних змін. Реформація методів та цілей відбувалась через зміну соціальних систем та культур. Домінуючою дидактичною метою вивчення іноземної мови останніх 30 років є інтеркультурна компетентність.

Актуальність дослідження полягає у визначенні готовності викладачів німецької мови до формування інтеркультурної компетентності. Саме на уроках іноземної мови учні знайомляться з мовним та культурним розмаїттям країни, мову якої вони вивчають, долучаються до знань про інші культурні реалії, традиції, моделі поведінки, цінності тощо. Важливість формування

полікультурної свідомості учнів пов'язано не тільки з певною країною, а й з іншими культурами, представники яких можуть спілкуватися іноземною мовою.

Визначення інтеркультурної компетентності та визначення культурних аспектів, які повинні входити до курсу вивчення іноземної мови було складним завданням. Багато дослідників наголошують на тісному взаємозв'язку між мовою та культурою. Вирішальна концепція культури полягає в тому, що мова і культура нероздільні. За словами Брауна, «мова є частиною культури, а культура є частиною мови» [5, с. 4]. Значення інтеркультурної компетентності все більше зростає у сучасному суспільстві. Крім багатьох практичних проектів і розробок спостерігається збільшення різноманітних теоретичних концепцій. Метою роботи є визначення терміну «інтеркультурної компетентності» а також інтеграція методів та прийомів викладання країнознавства на уроках німецької мови у 5-11 класах.

Даючи визначення поняттю інтеркультурної компетентності, варто зазначити, що дане поняття нерозривно пов'язане з мультикультуралізмом і культурними відмінностями. Інтеркультурна компетентність – здатність успішно взаємодіяти із представниками різних культур і національностей, а її метою є розвиток здатності особистості адаптуватися й успішно взаємодіяти в іншокультурному середовищі. Важливим завданням навчання інтеркультурної компетентності є формування здібностей учнів брати участь у міжкультурному діалозі на основі принципів кооперації та взаємоповаги, з одночасним збереженням власної ідентичності. Інтеркультурна компетентність учнів представляє собою особистісне утворення, яке включає в себе мотивацію до вивчення, порівняння культур і готовність до оновлення міжкультурного досвіду.

Міжкультурно-компетентна особа, формування якої здійснюється шляхом іноземної мови в системі економічної або бізнес-освіти, володіє певним рівнем лінгвокраїнознавчих, соціолінгвістичних, соціокультурних і міжкультурних знань і вмінь, що забезпечують реальне ділове спілкування в професійно-орієнтованій сфері діяльності. Розвиток і актуалізація практичних знань і вмінь відбувається в різних видах діяльності: комунікативній, дослідницькій або пізнавально-пошуковій, самостійній творчій діяльності, спрямованій на самовдосконалення і саморозвиток. Компонентом інтеркультурної компетентності є «сенсibilізація» до іноземних культур і те, як вони відображаються у міжкультурній комунікації та яким чином вона наближається до мети міжкультурної освіти. Використання прийомів інтеркультурної компетентності на уроках німецької мови дає учням можливість краще розуміти та поважати інші культури, усунути або зменшити расові упередження. Має значне практичне значення під час формування ставлення до представників інших культур та націй [2, с. 9-19].

У методиці навчання іноземних мов існують різні погляди на структурні компоненти інтеркультурної компетентності. Між компонентами іншомовної комунікативної та інтеркультурної компетентностями існує певний взаємозв'язок та взаємозалежність. Водночас, на думку експертів Ради Європи

між компонентами інтеркультурної компетентності немає повного співвідношення. Цей факт підтверджується тим, що особистість, досягнувши вершини успіху в міжкультурному спілкуванні, може мати слабкі лінгвістичні знаннями. Ситуація може бути і іншою: володіння високим рівнем знання мовної системи не означає адекватного рівня сформованості інтеркультурної компетентності [1, с. 89]. Інтеркультурна компетентність є комплексним явищем. Як показує практика, під час навчання школярів іноземної мови викладачі відчують серйозні труднощі через недостатню вивченість даної проблеми поряд із дефіцитом науково-методичних розробок. Одним із можливих шляхів розвитку інтеркультурної компетентності учнів є застосування переважно інтерактивних методів навчання, міжкультурно-комунікативних мовних ситуацій, які мають величезне практичне значення у розвитку міжособистісного спілкування, особливо у процесі формування умінь та навичок майбутньої взаємодії.

У програмах нового покоління інтеркультурна компетентність постає як складова частина комунікативної компетенції, що вказує на здатність самовираження особистості, на її вміння усвідомлювати культурно та національно зумовлені концепти для успішної участі у діалозі культур. Останнім часом викладачі не бачать різниці між соціокультурною та інтеркультурною компетентностями. Багато дослідників виступають проти постановки знака рівності між цими компетентностями. Соціокультурна компетентність є показником поінформованості учня про країну мови, що вивчається. А інтеркультурна компетентність, у свою чергу, тісно пов'язана з областю усвідомлення людиною загальних та специфічних особливостей своєї та іншої лінгвокультури. Сьогодні при вивченні іноземної мови розширюється та поглиблюється як соціокультурний кругозір учня, так і усвідомлення, розуміння та прийняття ним чужорідних елементів інших лінгвокультур. Але тільки міжкультурна комунікація дозволяє учневі володіти інтеркультурною компетентністю. При цьому особистість, враховуючи досвід, традиції та особливості своєї культури робить спроби зрозуміти та визнати іншомовний код, його інші особливості щодо норм поведінки, звичаїв та традицій при усвідомленні їхньої чужорідності [4, с. 8-12].

Основною проблемою вивчення іноземної мови є те, що учні перебувають за рамками мовного середовища. Тому особливу роль у викладанні іноземної мови відіграють такі форми навчання, як імітаційні, ділові, рольові ігри. Для вдосконалення інтеркультурної компетентності найбільш ефективні уроки, що моделюють ситуації, які можуть статися з гостем іншої країни під час подорожі, екскурсії. Використання ігрової діяльності дозволяє зробити навчальний процес творчим та цікавим для учнів. Ігри допомагають урізноманітнити урок, зробити його цікавим і мотивувати до вивчення іноземної мови, а також дозволяють зрозуміти культурні особливості країни мови, що вивчається.

Уроки іноземної мови та інтеркультурна компетентність утворюють симбіоз: уроки іноземної мови пропонують стимулюючий простір для надання міжкультурної компетенції. З іншого боку, міжкультурна компетентність є дуже

корисною для успішного застосування комунікативної компетентності, набутої на уроках іноземної мови. На думку Криста Херберта «вивчення мови є приводом для міжкультурного спілкування та міжкультурного навчання і однією з його основ є розуміння інших» [3, с. 8].

Аналізуючи інтеркультурний аспект вивчення іноземної мови, можна зробити висновки, що володіння навичками граматики, лексики, орфографії і фонетики є недостатнім для того, щоб вільно спілкуватися з носіями мови та комфортно почувати себе в іншомовному середовищі. Мова – це частина культури будь-якого народу. Тому не можна навчати мові окремо від особливостей країни, мову якої вивчають учні. Викладання культурних цінностей іншої країни повинно проходити найбільш ефективно з урахуванням того, що навчання проходить за рамками мовного середовища. Найефективнішими методиками розвитку інтеркультурної компетентності на уроках німецької мови є інтеграція ігор та інтерактивних вправ. Формування інтеркультурної компетентності як невід'ємної складової комунікативної компетентності набуває особливої актуальності та значущості сучасну освіту. Виконання цієї задачі є можливим за умови, що інтеркультурна компетентність окремо виділена як одна з цілей навчання іноземної мови.

Література

1. Auernheimer, G. Einführung in die interkulturelle Pädagogik. Darmstadt: Wissenschaftliche Buchgesellschaft. 2003. 89 s.
2. Bittner, A. (o.J.): Interkulturelle Trainingsmethoden. S. 9-19. URL: <http://www.ifim.de/reports/methoden.pdf> (accessed 28/01/2022).
3. Christ, H. Fremdverstehen in der Praxis interkulturellen Lernens im Fremdsprachenunterricht, in: Bredella, Lothar/Christ, Herbert (Hg.): *Fremdverstehen und interkulturelles Lernen*. 2007. S. 8-20.
4. Nemati, A., Marzban, A., & Maleki, E. The role of intercultural competence in foreign language teaching. *International Journal of Language and Linguistics. Special Issue: Innovations in Foreign Language Teaching*. 2014. p. 8-12.
5. Pryshlyak O. & Lupak N./Human studies. Series of «Pedagogy». 2019. p. 44-47.

СТРУКТУРНІ МОДЕЛІ ТА СПОСОБИ ТВОРЕННЯ ПРІЗВИСЬК ПРЕЗИДЕНТІВ США

Яна БИКОВА

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент О. В. Зосімова

У статті розглянуто структурні моделі та способи творення прізвиськ президентів США. З'ясовано, що найбільш поширеними типами є відапелятивні та відонімно-апелятивні («змішані») неофіційні антропоніми, які мають більш чітко виражену мотивацію.

Ключові слова: неофіційний антропонім, прізвисько, власна назва, онім, апелятив, спосіб творення.